

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПЛАНУВАННЯ І ВИКОНАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ ЗА ДОХОДАМИ

На сьогоднішній день однією з головних проблем місцевих бюджетів в Україні є децентралізація управління. Буде справедливим думка, що фінансовий бік економічної самостійності місцевих органів влади є основоположним. Україна взяла на себе відповідні зобов'язання після підписання й ратифікації Європейської хартії про місцеве самоврядування, яка передбачає, що органи місцевого самоврядування в межах, визначених законом, мають повну свободу дій для реалізації власної ініціативи з будь-якого питання, яке перебуває у сфері їх компетенції. Реальну самостійність місцеві бюджети можуть мати тільки за умови їх фінансової незалежності.

На даний час система формування місцевих бюджетів має низку серйозних недоліків:

- високий рівень накопичення фінансових ресурсів у державному бюджеті країни, що зменшує значення регіональних і місцевих бюджетів у вирішенні першочергових важливих для населення завдань;

- низька частка закріплених доходів (податкових платежів) у структурі надходжень до місцевих бюджетів;

- часта зміна порядку нарахування і сплати податків та зборів, що надходять до місцевих бюджетів;

- відсутність стабільних відрахувань від загальнодержавних податків до місцевих бюджетів.

Водночас головною проблемою фінансового забезпечення органів місцевої влади є неефективне використання отриманих трансфертів на місцях, що, своєю чергою, негативно відображається на соціально-економічному розвитку регіонів. Загалом серед проблем у сфері формування місцевих бюджетів в Україні найбільш суттєвими, на нашу думку, є такі:

- нестабільність доходної бази;

- незначна частка місцевих податків і зборів у порівнянні із загальнодержавними;

- незначна фіскальна роль і низька питома вага місцевих податків і зборів в доходах місцевих бюджетів [1].

Отже, для того, щоб місцеві бюджети насправді стали основою фінансової самостійності місцевої влади, потрібно здійснити комплекс взаємопов'язаних заходів.

По-перше, необхідно поступово переходити до децентралізації державних фінансів. Головною умовою такої децентралізації є чіткий розподіл компетенції між органами центральної влади та органами регіонального та місцевого самоврядування.

По-друге, потрібно надати місцевим органам самоврядування можливість самостійно приймати перелік місцевих податків і зборів та їх ставки в мірі та ефективності виконуваних ними функцій. Ще одним джерелом поповнення місцевих бюджетів могли б стати місцеві позики, проте, в Україні вони не набули належного поширення, притаманного європейським країнам [2].

На сьогоднішній день Україна неухильно спрямовує всі свої сили в напрямку впровадження євроінтеграційного курсу, в тому числі і виконання міжнародно-правових зобов'язань, зокрема щодо питання розвитку місцевої і регіональної демократії.

Децентралізація влади та демократизація суспільства, яка здійснюється на засадах субсидіарності є і були пріоритетами України. Ключовим у цих процесах є зміни місцевого самоврядування і територіальної організації влади відповідно до положень які описані у Європейській хартії місцевого самоврядування, яка є необхідною складовою національного законодавства у цій сфері. Як доказ цьому є визначення в програмних документах Президента, Уряду та Верховної Ради України основних пріоритетів серед яких – передача фінансових ресурсів та зміцнення матеріально-фінансової бази органів місцевого самоврядування, децентралізація влади, виконання інтересів громадян в усіх сферах життєдіяльності на відповідних територіях, надання високоякісних та доступних публічних послуг населенню, поєднання інтересів держави і територіальних громад. Запровадження реформи розпочато на базі Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади, Програми діяльності Уряду, «Стратегії – 2020» Президента України та відповідних планів з їх реалізації.

Ключовим кроком щодо реформи місцевого самоврядування стали завдання щодо фінансової децентралізації, передачі органам місцевого самоврядування додаткових бюджетних повноважень і регулярних фінансових надходжень для їх реалізації; стимулювання територіальних громад до об'єднання та переходу на прями міжбюджетні відносини з державним бюджетом з відповідним фінансовим забезпеченням на рівні міст обласного значення тощо.

Однією з важливих змін до Бюджетного кодексу України стала зміна, що дала можливість зберігати кошти, які були зекономлені на кінець

звітнього періоду на рахунках органів місцевого самоврядування з можливістю використовувати їх наступного року. Зазначене мотивувало місцеві органи влади до заощадження цих коштів. Важливою новацією стала можливість розміщувати тимчасово вільні кошти спеціального фонду місцевих бюджетів на рахунках комерційних банках. З однієї боку це вирішить проблему затримки виплат з рахунку органів ДКС, з іншого – позбавить можливості місцевої влади отримувати безвідсоткові кредити на покриття тимчасових касових розривів в місцевих бюджетах [3].

Серед основних напрямів удосконалення планування та виконання місцевих бюджетів за доходами, що передбачає їх зростання за рахунок податкових надходжень та підвищення фінансової автономії місцевого самоврядування доцільно виокремити необхідність:

- збільшення частки податків і зборів, які формують власну податкову базу місцевих бюджетів за рахунок зарахування частини загальнодержавних податків і зборів;

- вдосконалення механізму справляння податку на майно зокрема податку на нерухоме майно відмінне від земельної ділянки, транспортного податку;

- врахування податкової специфіки кожного регіону при здійсненні реформування системи оподаткування на місцях;

- мотивації населення до підвищення податкової культури шляхом проведення комплексу заходів з реалізації освітніх проектів;

- розробки стимулюючого механізму легалізації доходів підприємців і зниження тінізації економіки;

- підвищення рівня контрольно-аналітичної роботи фіскальних органів для формування інформаційної бази, необхідної для прийняття оперативних управлінських рішень;

- сприяння підвищенню ділової активності в регіонах з метою створення нових робочих місць як результат – збільшення податкових надходжень.

Література:

1. Войтович Т.Б. Основні проблеми формування доходів місцевих бюджетів в Україні та шляхи їх подолання. *Стратегічні орієнтири*. 2012. URL: <http://libfor.com> (дата звернення 23.10.2018).

2. Панасюк Л.В. Удосконалення механізму формування фінансових ресурсів місцевих органів влади з урахуванням світового досвіду. *Економіка та держава*. 2011. № 1. С. 46-50.

3. Бюджет місцевої ради в умовах децентралізації. Центр політичних студій та аналітики. URL: <http://www.cpsa.org.ua/novyny/byudzheth-mistsevoji-rady-v-umovah-detsentralizatsiji/> (дата звернення 23.10.2018).